

ปัจจัยการรับรู้ด้านสุขภาพที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตราย จากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ายัด บ้านโนนโพธิ์ ตำบลลุ่มลำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

Health Perception Factors Effect on Occupational Hazards Preventive Behaviors Among Sewing Workers in Informal Sector: A study in Bannopho, Loomlumchee Sub-district, Bankhwao District, Chaiyaphum Province

อังคณา วงศ์บุตร ส.ม. (การจัดการสาธารณสุขชุมชน)*

Angkana Wongbut M.P.H. (Community Health Management)

อนงค์ หายสกุล ป.ร.ด. (สาธารณสุขศาสตร์)**

Anong Hansakul Ph.D. (Public Health)

*สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านเขว้า

Bankhwao District Public Health Office

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Analytical Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ายัด กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจงจากแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ายัด บ้านโนนโพธิ์ ตำบลลุ่มลำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 357 คน การเก็บข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และหาความเที่ยงโดยหาค่าสัมประสิทธิ์ของอัลฟา ครอนบาคซ์ มีค่าเท่ากับ 0.85 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า แรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ายัด มีระดับการรับรู้ด้านสุขภาพทั้งรายด้านและภาพรวมระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอนพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ (X_1) (mean difference=0.18, 95%CI: 0.07-0.29, p-value=0.001) การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ (X_2) (mean difference=-0.13, 95% CI: -0.23 - -0.02, p-value=0.015) มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพ โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การผันแปรของพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ ($\hat{Y}$) ของแรงงานนอกระบบ ($F=7.75$, p-value <0.001) ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.85 + 0.18(X_1) - 0.13(X_2) \text{ และมีความแม่นยำในการพยากรณ์ร้อยละ 4 (R}^2\text{=0.04)}$$

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ายัดมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพที่ดีโดยมุ่งเน้นเพิ่มการรับรู้ด้านสุขภาพแก่แรงงาน

คำสำคัญ: การรับรู้ด้านสุขภาพ พฤติกรรมการป้องกัน อันตรายจากการประกอบอาชีพ แรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ายัด

Abstract

The cross-sectional analytical aimed to study the health perception factors which effect on prevention behavior to occupational hazards in the informal sewing group workers in Bannontho Village, Loomlumchee Sub-district, Bankhwa District, Chaiyaphum Province. The interview questionnaire was developed to collect employed quantitative data. The content validity was improved and adjusted by the suggestion of the experts. Using Cronbach's alpha coefficient tested the reliability of the assessment tool; was 0.85 level. Data analysis was done by computer program. Statistics were to acquire frequencies, percentage, means, standard deviation and stepwise multiple regression analysis for statistically significant at 0.05 level.

The result revealed that: health perception level, prevention behavior level to occupational hazards of informal sewing group workers at the moderate level. Analyzed using stepwise multiple regression analysis. As a result, perceived susceptibility of the disease or illness from occupational (X_1) can predict prevention behavior to occupational hazards in the informal sewing group workers ($\hat{Y}$) (mean difference=0.18, 95%CI: 0.07-0.29, p-value=0.001) and perceived severity (X_2) (mean difference = -0.13, 95% CI: -0.23 - -0.02, p-value=0.015) can predict prevention behavior to occupational hazards ($\hat{Y}$) in the informal sewing group workers ($F=7.75$, p-value <0.001). Follow the equation was $\hat{Y} = 1.85 + 0.18 (X_1) - 0.13 (X_2)$. The accurate for predict was 4.0% ($R^2=0.04$).

In summary, the related organization that should promote prevention behavior to occupational hazards among informal sewing group workers, focusing on increasing the level of health perception for workers.

Keywords: Health perception, Prevention behavior, Occupational hazards, Informal sector, Sewing group workers

บทนำ

ปัญหาสุขภาพที่สำคัญของแรงงานนอกระบบ คือ ความไม่ปลอดภัยทางอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมจากการทำงาน โดยปัญหาสุขภาพแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เกิดจากสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งหากไม่ได้รับการดูแลแก้ไขจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพที่ส่งผลถึงด้านเศรษฐกิจและครอบครัวของแรงงานเหล่านี้ได้ จากการสำรวจในปี 2553 พบว่าประเทศไทยมีแรงงานนอกระบบจำนวน 24.10 ล้านคน (ร้อยละ 62.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแรงงานนอกระบบมากที่สุดโดยมีแรงงานนอกระบบจำนวน 10.1 ล้านคน (ร้อยละ 77.69) ปัญหาด้านสุขภาพที่สำคัญของแรงงานนอกระบบ คือความปลอดภัยในการทำงานจำนวน 2.7 ล้านคน และปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่พบ

มากที่สุดเป็นเรื่องอริยาบถในการทำงานจำนวน 1.2 ล้านคน รองลงมาคือฝุ่นละออง คิว้น กลิ่น แสงสว่างไม่เพียงพอ สถานที่ทำงานไม่สะอาด เสียงดัง สถานที่ทำงานคับแคบ สถานที่ทำงานอากาศไม่ถ่ายเท และอื่นๆ จำนวน 6.70, 6.0, 3.20, 0.57, 0.54, 0.24 และ 2.50 แสนคน⁽¹⁾ ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าปัญหาสุขภาพแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เกิดจากสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งหากไม่ได้รับการดูแลแก้ไขจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของแรงงานได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้กำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหากฎการดำเนินการยังไม่มีมาตรการชัดเจนและครอบคลุมทุกกลุ่มประเภทของแรงงานนอกระบบ เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับ

แรงงานนอกระบบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีไม่เพียงพอ อีกทั้งข้อจำกัดเรื่องงบประมาณทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการปฏิบัติ⁽²⁾ ปี 2552 จังหวัดชัยภูมิมีแรงงานนอกระบบจำนวน 548,161 คน โดยเป็นแรงงานนอกระบบที่มีอายุช่วง 15-60 ปี จำนวน 473,957 คน⁽³⁾ จากการสำรวจเพื่อจัดทำข้อมูลด้านงานอาชีวอนามัย ปี 2553 พบว่าอำเภอบ้านเขวามีแรงงานนอกระบบจำนวนทั้งสิ้น 21,777 คนโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในภาคเกษตรกรรม เช่นการปลูกผัก ปลูกพืชไร่ พืชสวน การเลี้ยงสัตว์ รับจ้าง ส่วนอาชีพรองได้แก่ การทอผ้าปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการรับจ้างตัดเย็บผ้ายัด⁽⁴⁾ กลุ่มตัดเย็บผ้ายัดบ้านโนนโพธิ์ ตำบลลุ่มลำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ เดิมเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวรับจ้างตัดเย็บผ้ายัดตามสั่ง ต่อมาเมื่อกิจการมีความก้าวหน้า จึงมีการขยายกิจการจนกลายเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและได้ปรับปรุงบ้านของหัวหน้างานเป็นพื้นที่ทำงาน และจากการสำรวจเมื่อปี 2553 พบว่ามีแรงงานนอกระบบที่มาประกอบอาชีพรับจ้างตัดเย็บผ้ายัดที่บ้านโนนโพธิ์จำนวน 357 คน⁽⁵⁾ ลักษณะการทำงาน เช่น ระยะเวลาการทำงาน ช่วงเวลาพัก ขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาด และความเร่งด่วนของงาน ส่วนค่าจ้างคิดตามผลงาน ทำให้แรงงานกลุ่มนี้ต้องทำงานล่วงเวลาเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

จากสถานการณ์และผลกระทบของปัญหาการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้ายัดที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการรับรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้ายัดบ้านโนนโพธิ์ เพื่อเป็นการสนองนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข และยังสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนให้บริการด้านอาชีวอนามัยและส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพรวมถึงกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมดูแลสุขภาพของแรงงานนอกระบบได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ายัด บ้านโนนโพธิ์ ตำบลลุ่มลำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Analytical Research) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ประชากรทุกคนโดยประชากรที่ศึกษาคือแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้ายัด บ้านโนนโพธิ์ ตำบลลุ่มลำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ที่ขึ้นทะเบียนงานอาชีวอนามัย สถานือนามัย คลองไผ่งาม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ในปี 2553 และศึกษาในประชากรศึกษาจำนวน 357 ตัวอย่าง โดยทำการศึกษาระหว่างเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม 2554

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคือแรงงานนอกระบบที่ทำงานรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำงานในแหล่งผลิตบ้านโนนโพธิ์ ตำบลลุ่มลำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 357 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต้องมีคุณสมบัติดังนี้ คือ ต้องเป็นผู้ทำงานที่มีอายุระหว่าง 15-60 ปี ไม่ได้รับสิทธิคุ้มครองสุขภาพตามกฎหมายแรงงานสวัสดิการข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ แต่ยังคงได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลจากหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ มีรายชื่อในทะเบียนงานอาชีวอนามัยของสถานือนามัยคลองไผ่งาม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ปี 2553 ปัจจุบันรับจ้างอยู่ในพื้นที่บ้านโนนโพธิ์ และมีประวัติการทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด 3 ส่วน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และตรวจ

สอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้กับแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้ายัด ที่อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ครอนบาคซ์ (Cronbach's Alpha Coefficient: α) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์การรับรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ การรับรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ การรับรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับประโยชน์ของการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ เท่ากับ 0.85, 0.88, 0.75 และ 0.75 ตามลำดับ

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2. การรับรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรค การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค การรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ จำนวน 31 ข้อ โดยลักษณะคำตอบเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยการให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อความว่า มีลักษณะเป็นบวกหรือลบ ซึ่งมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ ข้อความเชิงบวก เห็นด้วยอย่างยิ่ง 5 คะแนน เห็นด้วย 4 คะแนน ไม่แน่ใจ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย 2 คะแนน และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1 คะแนน ส่วนข้อความเชิงลบ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 5 คะแนน ไม่เห็นด้วย 4 คะแนน ไม่แน่ใจ 3 คะแนน เห็นด้วย 2 คะแนน และเห็นด้วยอย่างยิ่ง 1 คะแนน

ส่วนที่ 3. พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ ประกอบด้วยข้อความ 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ วิธีปฏิบัติในการทำงาน (Work Practices) และการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment) จำนวน 12 ข้อ โดยคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง

และไม่เคยปฏิบัติโดยการให้คะแนนแบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ ซึ่งมีทั้งข้อความเชิงบวก (Positive) และข้อความเชิงลบ (Negative) มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ข้อความเชิงบวก ปฏิบัติทุกครั้ง 3 คะแนน ปฏิบัติบางครั้ง 2 คะแนน และไม่เคยปฏิบัติ 1 คะแนน ข้อความเชิงลบ ไม่เคยปฏิบัติ 3 คะแนน ปฏิบัติบางครั้ง 2 คะแนน ปฏิบัติทุกครั้ง 1 คะแนน โดยการแปลผลข้อมูลระดับการรับรู้และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ แบ่งเป็น 3 ระดับ⁽⁶⁾ คือ

คะแนนมากกว่า $\bar{X} + 1S.D.$ หมายถึง การรับรู้ด้านสุขภาพหรือพฤติกรรมการป้องกันอยู่ในระดับสูง

คะแนนระหว่าง $\bar{X} \pm 1S.D.$ หมายถึง การรับรู้ด้านสุขภาพหรือพฤติกรรมการป้องกันอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนน้อยกว่า $\bar{X} - 1S.D.$ หมายถึง การรับรู้ด้านสุขภาพหรือพฤติกรรมการป้องกันอยู่ในระดับต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด เพื่ออธิบายข้อมูลส่วนบุคคล และใช้สถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์หาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพโดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 68.63 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 35.57 โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 38 ปี ($S.D.=10.67$, $Min.=14$, $Max.=59$) สถานภาพสมรสคู่มากที่สุดร้อยละ 78.15 ส่วนใหญ่จบการศึกษา

ระดับชั้นประถมศึกษาร้อยละ 57.42 มีการทำงานล่วงเวลาร้อยละ 31.09 โดยจำนวนวันเฉลี่ยของการทำงานล่วงเวลาต่อสัปดาห์มากที่สุดคือ มากกว่า 5 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 64.86 ส่วนระยะเวลาของการทำงานล่วงเวลาเฉลี่ยต่อวันมากที่สุดคือ 2-4 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 98.19 โดยเฉลี่ย 6 วัน (S.D.=1.34, Min.=2, Max.=7)

ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการทำงานติดเ็นน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 56.02 เฉลี่ย 4 ปี (S.D.=3, Min.=1, Max.=18) มีรายได้ที่ยังไม่หักค่าใช้จ่ายใด ๆ อยู่ระหว่าง 5,001-8,000 บาทต่อเดือนมากที่สุดร้อยละ 46.78 เฉลี่ย 6,595 บาท (S.D.=2,422.87, Min.=2,300, Max.=20,000) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน) (n=357)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	112	31.37
หญิง	245	68.63
2. อายุ		
< 20 ปี	28	7.84
21-30 ปี	64	17.93
31-40 ปี	127	35.57
41-50 ปี	82	22.97
51-60 ปี	56	15.69
($\bar{X}$ =37.92, S.D.=10.67, Min.=14, Max.=59)		
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	2	0.56
ประถมศึกษาปีที่ 1-6	205	57.42
มัธยมศึกษาตอนต้น	78	21.85
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ปวช.	62	17.37
4. สถานภาพสมรส		
โสด	64	17.93
คู่	279	78.15
หม้าย/หย่าร้างหรือแยกกันอยู่	14	3.92

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน) (n=357)	ร้อยละ
5. การทำงานล่วงเวลา		
ไม่ทำ	246	68.91
ทำ	111	31.09
ระยะเวลาทำงานล่วงเวลาเฉลี่ยต่อสัปดาห์	(n=111)	
< 3 วัน/สัปดาห์	2	1.81
3-5 วัน/สัปดาห์	37	33.33
> 5 วัน/สัปดาห์	72	64.86
($\bar{X}$ =5.59, S.D.=1.34, Min.=2, Max.=7)		
ระยะเวลาการทำงานล่วงเวลาเฉลี่ยต่อวัน	(n=111)	
< 2 ชั่วโมง/วัน	0	
2-4 ชั่วโมง/วัน	109	98.19
> 4 ชั่วโมง/วัน	2	1.81
($\bar{X}$ =2.86, S.D.=0.88, Min.=2, Max.=5)		
6. ประสบการณ์การทำงาน		
< 5 ปี	200	56.02
5-10 ปี	141	39.50
> 10 ปี	16	4.48
($\bar{X}$ =4.84, S.D.=3.01, Min.=1, Max.=18)		
7. รายได้ต่อเดือน		
< 3,000 บาท/เดือน	12	3.36
3,001-5,000 บาท/เดือน	126	35.29
5,001-8,000 บาท/เดือน	167	46.78
8,001-10,000 บาท/เดือน	40	11.21
> 10,001 บาท/เดือน	12	3.36
($\bar{X}$ =6,595.24, S.D.=2,422.87, Min.=2,300, Max.=20,000)		

ส่วนที่ 2 การรับรู้ด้านสุขภาพ

แรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้ามีระดับการรับรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุดร้อยละ 69.19 ($\bar{X} = 39.94$, S.D.=3.39) มีระดับการรับรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการเจ็บป่วยที่เกิดจากการประกอบอาชีพอยู่ในระดับปาน

กลางมากที่สุดร้อยละ 72.55 ($\bar{X} = 38.87$, S.D.=3.59) มีระดับการรับรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับประโยชน์ของการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุดร้อยละ 72.55 ($\bar{X} = 33.74$, S.D.=3.51) และระดับการรับรู้ด้านสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 78.71 ($\bar{X} = 112.56$, S.D.=8.36) รายละเอียดดังตารางที่ 2, 3

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ของระดับการรับรู้ด้านสุขภาพโดยรวมของแรงงานนอกระบบ

ระดับการรับรู้ด้านสุขภาพ	จำนวน (คน) (n=357)	ร้อยละ
การรับรู้ด้านสุขภาพโดยรวม		
ระดับสูง (คะแนนมากกว่า 120.92)	48	13.45
ระดับปานกลาง (คะแนนระหว่าง 104.19-120.92)	281	78.71
ระดับต่ำ (คะแนนน้อยกว่า 104.19)	28	7.84
($\bar{X} = 112.56$, S.D.= 8.36, Min.=92, Max.=143)		

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ของระดับการรับรู้ด้านสุขภาพจำแนกรายด้านของแรงงานนอกระบบ

ระดับการรับรู้ด้านสุขภาพ	จำนวน (คน) (n=357)	ร้อยละ
1. การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ		
ระดับสูง (คะแนนมากกว่า 43.33)	48	13.44
ระดับปานกลาง (คะแนนระหว่าง 36.55-43.33)	247	69.19
ระดับต่ำ (คะแนนน้อยกว่า 36.55)	62	17.37
($\bar{X} = 39.94$, S.D.=3.39, Min.=32, Max.=52)		
2. การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ		
ระดับสูง (คะแนนมากกว่า 42.46)	64	17.93
ระดับปานกลาง (คะแนนระหว่าง 35.28-42.46)	259	72.55
ระดับต่ำ (คะแนนน้อยกว่า 35.28)	34	9.52
($\bar{X} = 38.87$, S.D.=3.59, Min.=31, Max.=49)		

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ของระดับการรับรู้ด้านสุขภาพจำแนกรายด้านของแรงงานนอกระบบ (ต่อ)

ระดับการรับรู้ด้านสุขภาพ		จำนวน (คน) (n=357)	ร้อยละ
3. การรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ			
ระดับสูง	(คะแนนมากกว่า 37.25)	38	10.64
ระดับปานกลาง	(คะแนนระหว่าง 30.23-37.25)	259	72.55
ระดับต่ำ	(คะแนนน้อยกว่า 30.23)	60	16.81
($\bar{X}$ =33.74, S.D.=3.51, Min.=26, Max.=45)			

ถึงแม้แรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้ายัดบ้าน โนนโพธิ์จะมีระดับการรับรู้ด้านสุขภาพทั้งรายด้านและโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่จากการตอบแบบสัมภาษณ์ การรับรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วย พบว่ามีแรงงานนอกระบบส่วนมากเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า หากท่านมีภาวะเครียดจากการทำงานเป็นประจำอาจส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุและเกิดปัญหาสุขภาพ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคกระเพาะอาหาร อาการผิดปกติของทางเดินหายใจที่เกิดจากฝุ่นผ้า เช่น แสบหน้าอก หายใจไม่สะดวกอาจเป็นอาการเริ่มแรกของโรคปอดอักเสบจากฝุ่นผ้า และการทำงานในที่ๆ มีแสงสว่างไม่เพียงพอเป็นเวลานานๆ จะส่งผลต่อสายตาของท่านก่อให้เกิดอาการปวดตา มึนศีรษะ อาจทำให้เกิดอันตรายต่อสายตาอย่างถาวรได้ แต่ในขณะเดียวกันยังพบว่า แรงงานทั้งหมดเห็นด้วยกับข้อความที่ว่าการทำงานในบริเวณที่มีแสงสว่างจ้ามาก ๆ และสะท้อนเข้าตาโดยตรงจะทำให้ท่านสามารถทำงานได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงลบ

การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพพบว่า แรงงานส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อความที่ว่าการทำงานในที่ที่มีแสงสว่างมากหรือน้อยเกินไปอาจส่งผลให้มีความผิดปกติของสายตาได้ การนั่งทำงานเย็บผ้ามานานเกิน 8 ชั่วโมงต่อวันเป็นประจำจะทำให้ร่างกายเกิดอาการเมื่อยล้าอาจส่งผล

กระทบต่อระบบโครงสร้างกระดูกและกล้ามเนื้อได้ และการทำงานเย็บผ้าอาจก่อให้เกิดโรคปอดอักเสบจากฝุ่นผ้า เพราะมีฝุ่นผ้าในบริเวณที่ทำงาน นอกจากนี้ยังพบว่าแรงงานส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ว่า การไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเมื่อมีอาการผิดปกติที่คาดว่าจะเกิดจากการทำงานถือเป็นเรื่องเสียเวลาและอาจทำให้เสียรายได้ และการทำงานในที่ที่มีเสียงดังเป็นประโยชน์ในการทำงานเพราะจะทำให้รู้สึกกระฉับกระเฉงตลอดเวลาซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงลบ

ส่วนการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันตนเองจากอันตรายพบว่า มีแรงงานนอกระบบส่วนมากเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า ถ้าท่านสามารถยืดเหยียดกล้ามเนื้อก่อนและหลังการนั่งทำงานเย็บผ้าได้เป็นประจำทุกวันจะช่วยให้กล้ามเนื้อผ่อนคลายป้องกันโรคระบบกล้ามเนื้อและปัญหาปวดเมื่อยจากการทำงานเย็บผ้าได้ การพักสายตาจากการทำงานด้วยการมองไกล ๆ ออกจากหน้าจอ หรือหลับตาทุก ๆ 2 ชั่วโมงจะช่วยลดปัญหาความเมื่อยล้าของสายตาได้ และในกรณีที่ท่านผอมผาการทำงานโดยสวมหมวกคลุมผมจะเป็นการช่วยลดอุบัติเหตุได้แต่ในขณะเดียวกันยังพบว่า แรงงานส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อความที่ว่า การทำความสะอาดจักรเย็บผ้าทุกครั้งก่อนและหลังทำงานเป็นการเสียเวลา ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงลบ ร้อยละเอ็ดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละการรับรู้ด้านสุขภาพแยกรายข้อของแรงงานนอกระบบ

ข้อคำถาม	จำนวน (ร้อยละ) n=357				
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือ การเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ					
1. อาการผิดปกติของทางเดินหายใจที่เกิด จากฝุ่นผ้า เช่น แน่นหน้าอกหายใจไม่ สะดวกอาจเป็นอาการเริ่มแรกของโรค ปอดอักเสบจากฝุ่นฝ้าย	0 (0)	0 (0)	52 (14.57)	267 (74.79)	38 (10.64)
2. การทำงานในบริเวณที่มีแสงสว่างจ้ามาก ๆ และสะท้อนเข้าตาโดยตรง จะทำให้ท่าน สามารถทำงานได้ดีขึ้น	0 (0)	0 (0)	0 (0)	357 (100)	0 (0)
3. การทำงานในที่ที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ เป็นเวลานาน ๆ จะส่งผลต่อสายตาของท่าน ก่อให้เกิดอาการปวดตา มึนศีรษะ อาจ ทำให้เกิดอันตรายต่อสายตาอย่างถาวรได้	0 (0)	40 (11.20)	40 (11.20)	241 (67.51)	36 (10.09)
4. หากท่านมีภาวะเครียดจากการทำงานเป็น ประจำอาจส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุและ เกิดปัญหาสุขภาพเช่นโรคความดันโลหิตสูง โรคกระเพาะอาหาร	0 (0)	20 (5.60)	40 (11.20)	271 (75.91)	26 (7.29)
การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงที่เกิดจากการ ประกอบอาชีพ					
1. การไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เมื่อมีอาการผิดปกติที่คาดว่าจะเกิดจาก การทำงานถือเป็นเรื่องเสียเวลาและอาจทำ ให้เสียรายได้	16 (4.48)	275 (77.03)	12 (3.36)	44 (12.32)	10 (2.81)
2. การทำงานเย็บผ้าอาจก่อให้เกิดโรคปอด อักเสบจากฝุ่นฝ้าย เพราะมีฝุ่นผ้าใน บริเวณที่ทำงาน	0 (0)	4 (1.12)	18 (5.04)	269 (75.35)	66 (18.49)
3. การทำงานในที่ที่มีแสงสว่างมากหรือน้อย เกินไปอาจส่งผลให้มีความผิดปกติ ของสายตาได้	2 (0.56)	6 (1.68)	18 (5.04)	287 (80.39)	44 (12.33)
4. การทำงานในที่ที่มีเสียงดังเป็นประโยชน์ ในการทำงานเพราะจะทำให้รู้สึก กระฉับกระเฉงตลอดเวลา	6 (1.68)	279 (78.15)	48 (13.45)	20 (5.60)	4 (1.12)

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละการรับรู้ด้านสุขภาพแยกรายข้อของแรงงานนอกระบบ (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน (ร้อยละ) n=357				
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5. การนั่งทำงานเย็บผ่านานเกิน 8 ชั่วโมงต่อวันเป็นประจำจะทำให้ร่างกายเกิดอาการเมื่อยล้า อาจส่งผลกระทบต่อระบบโครงสร้างกระดูกและกล้ามเนื้อได้	28 (7.84)	2 (0.56)	20 (5.60)	271 (75.91)	36 (10.096)
การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ					
1. การทำความสะอาดจักรเย็บผ้าทุกครั้งก่อนและหลังทำงานเป็นการเสียเวลา	14 (3.92)	216 (60.51)	14 (3.92)	111 (31.09)	2 (0.56)
2. การพักสายตาจากการทำงานด้วยการมองไกล ๆ ออกจากหน้าจอ หรือหลับตาทุก ๆ 2 ชั่วโมงจะช่วยลดปัญหาความเมื่อยล้าของสายตาได้	0 (0)	18 (5.04)	30 (8.40)	269 (75.35)	40 (11.21)
3. ในกรณีที่ท่านผอมยาวการทำงานโดยสวมหมวกคลุมผมจะเป็นการช่วยลดอุบัติเหตุได้	2 (0.56)	42 (11.77)	20 (5.60)	265 (74.23)	28 (7.84)
4. ถ้าท่านสามารถยืดเหยียดกล้ามเนื้อก่อนและหลังการนั่งทำงานเย็บผ้าได้เป็นประจำทุกวันจะช่วยให้กล้ามเนื้อผ่อนคลาย ป้องกันโรคระบบกล้ามเนื้อและปัญหาปวดเมื่อยจากการทำงานเย็บผ้าได้	0 (0)	4 (1.12)	18 (5.04)	305 (85.43)	30 (8.41)

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 69.15 ระดับต่ำร้อยละ 16.25 และระดับสูงร้อยละ 14.56 ($\bar{X}$ =30.21, S.D.=2.61) รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละของระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบ

ระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเอง	จำนวน (คน) (n=357)	ร้อยละ
ระดับสูง (คะแนนมากกว่า 32.82)	52	14.56
ระดับปานกลาง (คะแนนระหว่าง 27.60-32.82)	247	69.15
ระดับต่ำ (คะแนนน้อยกว่า 27.60)	58	16.25
($\bar{X}$ =30.21, S.D.=2.61, Min.=23, Max.=35)		

ถึงแม้แรงงานนอกระบบจะมีระดับพฤติกรรม การป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพระดับปาน กลาง แต่จากการตอบแบบสัมภาษณ์พบว่า พฤติกรรมที่ แรงงานนอกระบบส่วนมากปฏิบัติเป็นประจำทุกครั้ง ได้แก่ ก่อนทำงานทุกครั้งจะจัดให้บริเวณที่ทำงานให้มีแสง สว่างพอเพียงแก่การทำงาน การนั่งทำงานจะนั่งทำงาน โดยให้หลังอยู่ในท่าที่สบายที่สุด และจัดวางอุปกรณ์ให้อยู่ ในรัศมีที่หยิบใช้ได้สะดวกไม่ไกลเกินไป และเมื่อมีอาการ ผิดปกติหรือภาวะเจ็บป่วยที่คาดว่าจะเกิดจากการ ทำงานจะรีบไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโดย เร็ว อย่างไรก็ตาม พบว่าพฤติกรรมที่แรงงานนอกระบบ ส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติเลย คือ การใช้ที่อุดหูหรืออุปกรณ์ อุดหูเช่น ปลั๊กอุดหู ที่ครอบหู หรือสำลีทุกครั้งขณะปฏิบัติ งานเพื่อลดการได้ยินเสียงที่ดังเกินไป รายละเอียดดัง ตารางที่ 6

การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการ ประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบ ใช้สถิติวิเคราะห์

การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) ซึ่งผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรอิสระ เข้าสู่สมการ (Stepwise Method) โดยก่อนการวิเคราะห์ ข้อมูลได้ทำการตรวจสอบเงื่อนไขการวิเคราะห์การ ถดถอย พบว่าตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเป็นตัวแปร เชิงปริมาณ และมีการแจกแจงแบบปกติ ตัวแปรอิสระ แต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน ค่าความคลาดเคลื่อนที่ เกิดจากการพยากรณ์พบว่าการแจกแจงแบบปกติ มีค่า เฉลี่ยเท่ากับ 0 ค่าแปรปรวนคงที่ ค่าความคลาดเคลื่อน เป็นอิสระต่อกัน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการ ป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ ของแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้ายัด พบว่ามีตัวแปร 2 ตัวแปรคือ การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการ เจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ (X_1) และการรับรู้เกี่ยว กับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบ อาชีพ (X_2) โดยที่ทุก ๆ ค่าคะแนนของการรับรู้โอกาสเสี่ยง ของการเกิดโรคเพิ่มขึ้น 0.18 หน่วยจะทำให้ค่าของ

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละของพฤติกรรมการป้องกันอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพแยกรายข้อของ แรงงานนอกระบบ

ข้อคำถาม	จำนวน (ร้อยละ) n=357		
	ปฏิบัติทุกครั้ง	ปฏิบัติบางครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ
1. เมื่อท่านมีอาการผิดปกติหรือภาวะเจ็บป่วยที่คาดว่า น่าจะเกิดจากการทำงานท่านจะรีบไปพบแพทย์ หรือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโดยเร็ว	305 (85.43)	52 (14.57)	0 (0)
2. ก่อนทำงานทุกครั้งท่านจะจัดให้บริเวณที่ทำงานของ ท่านมีแสงสว่างพอเพียงแก่การทำงาน	329 (92.16)	26 (7.28)	2 (0.56)
3. ท่านใช้ที่อุดหูหรืออุปกรณ์อุดหูเช่นปลั๊กอุดหู ที่ครอบหู หรือ สำลี ทุกครั้งขณะปฏิบัติงานเพื่อลด การได้ยินเสียงที่ดังเกินไป	0 (0)	94 (26.33)	263 (73.67)
4. การนั่งทำงานท่านจะนั่งทำงานโดยให้หลังอยู่ในท่าที่ สบายที่สุด และจัดวางอุปกรณ์ให้อยู่ในรัศมีที่หยิบ ใช้ได้สะดวกไม่ไกลเกินไป	327 (91.60)	30 (8.40)	0 (0)

คะแนนพฤติกรรมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ขณะเดียวกันทุก ๆ ค่าคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพลดลง 0.13 หน่วยจะมีผลให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย และร่วมกันทำนายพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้าได้ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถอธิบายการผันแปรพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบได้ร้อยละ 4.0 ($R^2 = 0.04$) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังต่อไปนี้

$$\hat{Y} = 1.85 + 0.18 (X_1) - 0.13 + 0.133 (X_2)$$

และเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้ $Z = 0.17 (X_1) - 0.13 (X_2)$

สรุปได้ว่าตัวแปรอิสระได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ และการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพสามารถร่วมกันพยากรณ์การผันแปรของตัวแปรตามคือพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของ

แรงงานนอกระบบโดยมีความแม่นยำในการพยากรณ์ร้อยละ 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 7.75$, $p\text{-value} < 0.001$) รายละเอียดดังตารางที่ 7

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การรับรู้ด้านสุขภาพ

การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้าที่บ้านโนนโพธิ์ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ กฤตธีรา เครื่องนันทา⁽⁷⁾ ที่ศึกษาการรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรม การป้องกันอันตรายจากฝุ่นผ้าของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมเย็บผ้า พบว่าพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมเย็บผ้ามีระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยที่เกิดจากการประกอบอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

การรับรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการเจ็บป่วยที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้าที่บ้านโนนโพธิ์ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis Stepwise Method) ในการพยากรณ์พฤติกรรม การป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบ

ตัวแปรอิสระ	จำนวน	Mean	S.D.	Mean	95 %CI	p-value
				difference (Coefficient)		
1. การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ	357	39.94	3.39	0.18	0.07 – 0.29	0.001
2. การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ	357	38.87	3.59	-0.13	-0.23 – -0.02	0.015

($R=0.20$, $R^2=0.04$, $F=7.75$, $p\text{-value} < 0.001$)

สุระชัย ยะเครือ⁽⁸⁾ ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี โดยผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงอันตรายจากการใช้สารเคมีระดับปานกลาง

การรับรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับประโยชน์ของการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้ายัดบ้านโนนโพธิ์ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ คณินิจ นิษานนท์⁽⁹⁾ ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากฝุ่นฝ้ายของแรงงานในโรงงานทอผ้าขนาดกลางในเขตอำเภอเมือง อำเภอพระประแดง อำเภอพระสมุทรเจดีย์ และอำเภอบางพลี ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการป้องกันอันตรายระดับปานกลาง

ถึงแม้แรงงานนอกระบบจะมีระดับการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง แต่จากการศึกษาพบว่ามีแรงงานนอกระบบอีกจำนวนหนึ่งที่มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคและการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการป้องกันตนเองอยู่ในระดับต่ำ และจากการตอบแบบสัมภาษณ์ยังคงพบว่ามีแรงงานนอกระบบที่เห็นด้วยกับข้อความที่ว่า การทำงานในบริเวณที่มีแสงสว่างจ้ามาก ๆ และสะท้อนเข้าตาโดยตรงจะทำให้ท่านสามารถทำงานได้ดีขึ้น และโรคปอดอักเสบจากฝุ่นฝ้ายเป็นโรคที่ไม่ร้ายแรงซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าโรคจากการประกอบอาชีพตัดเย็บเป็นโรคที่ใช้ระยะเวลานานในการแสดงอาการของโรคหรือการเจ็บป่วยจึงทำให้แรงงานนอกระบบยังไม่เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโรคหรือการเจ็บป่วยที่เกิดจากการประกอบอาชีพที่ตนเองทำอยู่ รวมถึงยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นสาเหตุของการเกิดโรคหรืออันตรายจากการประกอบอาชีพ จึงทำให้ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือความสนใจต่อการเป็นโรคหรือเจ็บป่วยที่เกิดจากการประกอบอาชีพว่าจะส่งผลกระทบหรือเกิดอันตรายต่อร่างกาย ทั้งในแง่ความไม่สุขสบาย การเจ็บป่วยทางกาย และการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง ครอบครัวและสังคมลดลง

2. พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ

แรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้ายัดบ้านโนนโพธิ์ส่วนมากมีระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รัตตินันท์ โภควินภูติสนันท์⁽⁶⁾ ที่ได้ศึกษาการรับรู้ภาวะเสี่ยงอันตรายจากการสัมผัสฝุ่นและพฤติกรรมป้องกันตนเองของแรงงานโรงงานเซรามิค ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากฝุ่นระดับปานกลาง ถึงแม้แรงงานนอกระบบจะมีระดับการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง แต่จากการตอบแบบสัมภาษณ์ยังคงพบว่ามีแรงงานนอกระบบส่วนมากที่ไม่ใช่ที่อุดหูหรืออุปกรณ์อุดหูเช่นปลั๊กอุดหู ที่ครอบหู หรือ สำลี ขณะปฏิบัติงานเพื่อลดการได้ยินเสียงที่ดังเกินไป ซึ่งจากการสอบถามพบว่าแรงงานนอกระบบยังขาดอุปกรณ์ในการป้องกันตนเองอีกทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคหรือการเจ็บป่วยที่มีสาเหตุมาจากการประกอบอาชีพ รวมถึงวิธีการปฏิบัติตนเพื่อเป็นการป้องกันตนเองจากอันตรายที่อาจเกิดจากการประกอบอาชีพและเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดโรคหรือการบาดเจ็บของตนเองจากการทำงานตัดเย็บผ้ายัดซึ่งพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายถือเป็นการดูแลสุขภาพในระดับปฐมภูมิที่สามารถช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคหรือการบาดเจ็บของบุคคลจากการประกอบอาชีพได้

3. ปัจจัยที่สามารถร่วมพยากรณ์พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ

จากการศึกษาพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ และการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้ายัดบ้านโนนโพธิ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถอธิบายการผันแปรพฤติกรรมการป้องกันตนเอง

จากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบได้ร้อยละ 4.0 ($R^2=0.04$) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ และการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพในระดับต่ำ จากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ และการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพมีระดับความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างต่ำ จึงอาจส่งผลให้ปัจจัยทั้งสองสามารถพยากรณ์พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้ายี่ตร่วมกันได้ในระดับต่ำเช่นกัน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อหาตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อไป นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า ระยะเวลาทำงานล่วงเวลาเฉลี่ยต่อวันมีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่งที่จะควรจะทำการศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การช่วยเหลือและส่งเสริมด้านสุขภาพแก่แรงงานนอกระบบ เช่น กองทุนหลักประกันสุขภาพซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพแก่ประชาชนกลุ่มวัยทำงาน ควรมีการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลให้แก่แรงงาน หน่วยงานสาธารณสุขควรมีการตรวจคัดกรองภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพของแรงงานนอกระบบเช่นเดียวกับแรงงานในระบบทั่วไปรวมทั้งสนับสนุนด้านการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสม

2. ควรส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานราชการ เพื่อสามารถดูแลแรงงานได้อย่างเป็นระบบ เช่น กระทรวงสาธารณสุขดูแลเรื่องปัญหาสุขภาพ กระทรวงแรงงานดูแลเรื่องมาตรฐานความปลอดภัยของแรงงานด้านสิ่งแวดล้อมและสถานที่ทำงาน กองทุนตำบลโดยหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมตามชุดสิทธิประโยชน์ที่กลุ่มแรงงานควรจะได้รับ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. จากการศึกษาวิจัยพบว่าแรงงานนอกระบบยังมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองที่ไม่ถูกต้องเช่น การใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเอง การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน หน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำโครงการเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพให้แก่แรงงาน

2. จากการศึกษาวิจัยพบว่ายังมีแรงงานนอกระบบจำนวนหนึ่งที่มีระดับการรับรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับต่ำจึงควรจัดให้มีกิจกรรมให้ความรู้แก่แรงงานนอกระบบเกี่ยวกับความรู้และการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพโดยเลือกรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชีวิตประจำวันของแรงงาน

3. นอกจากการประเมินความเสี่ยงจากการทำงานของแรงงานนอกระบบ หน่วยงานในพื้นที่ควรมีการดำเนินการตรวจคัดกรองและเฝ้าระวังด้านสุขภาพแก่แรงงานนอกระบบ เช่น การตรวจปริมาณฝุ่น การตรวจสมรรถภาพปอด การตรวจการได้ยิน เช่นเดียวกับแรงงานในระบบ และควรมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ และการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคหรือการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบ จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพแก่แรงงานนอกระบบที่มีรูปแบบที่เหมาะสมแก่แรงงาน

2. จากผลการศึกษาพบว่าแรงงานนอกระบบยังมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายจากการประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสม ควรมีการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีความเหมาะสมแก่กลุ่มแรงงานนอกระบบ

3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายจากการประกอบอาชีพเช่น สิ่งแวดล้อม การบาดเจ็บหรือการเจ็บป่วยที่มีสาเหตุจากการประกอบอาชีพรวมทั้งศึกษาหาแนวทางในการแก้ปัญหาภาวะเสี่ยง หรือป้องกันการบาดเจ็บหรือการเจ็บป่วยที่มีสาเหตุจากการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

4. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายจากการประกอบอาชีพในประเด็นอื่นๆเช่น ประวัติการได้รับอันตรายจากการประกอบอาชีพ การรับรู้ข้อมูลการเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพของแรงงานที่ประกอบอาชีพเดียวกัน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.พัชนี จินชัย ดร.ชาญชัยณรงค์ ทรงศาตร์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะด้านเนื้อหา ตลอดจนคำแนะนำด้านสถิติ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือวิจัยทุกท่านที่ช่วยพิจารณาแก้ไขความเที่ยงตรงและสอดคล้องเชิงเนื้อหาของเครื่องมือและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ขอขอบคุณคณะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอบ้านเขว้าทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถิติแรงงานนอกระบบ ปี 2553 [ออนไลน์] 2554 [1 กุมภาพันธ์ 2554]. จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm.
2. ศิริอร ภัทพพฤชา. สภาพการทำงาน สิ่งแวดล้อมในงาน และสุขภาพของแรงงานนอกระบบ กรณีศึกษาแรงงานโอท็อป อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2550.
3. สำนักงานสถิติจังหวัดชัยภูมิ. สถิติแรงงานนอกระบบ จังหวัดชัยภูมิ ปี 2552 [ออนไลน์] 2553 [1 สิงหาคม 2553]. จาก http://chaiyaphum.nso.go.th/nso/project/searchkey/searchword_result.jsp.
4. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านเขว้า. สรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด. เอกสารอัดสำเนา; 2553.
5. สถานีอนามัยคลองไผ่งาม. ทะเบียนงานอาชีวอนามัย. เอกสารอัดสำเนา; 2553.
6. รัตตินันท์ โกควินภูติสนันท์. การรับรู้ภาวะเสี่ยงอันตรายจากฝุ่นและพฤติกรรมการป้องกันของคนงานโรงงานเซรามิค. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการพยาบาลอาชีวอนามัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2551.
7. กฤตธีรา เครื่องนันทา. ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากฝุ่นผ้าของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการพยาบาลอาชีวอนามัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2550.
8. สุระชัย ยะเครือ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสุขภาพศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2550.
9. คณิงนิจ นิษานนท์. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากฝุ่นฝ้ายของคนงานโรงงานทอผ้าในเขตจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสุขภาพศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2554.